

IN MEMORIAM ПРОФЕСОР ХЕТИЛ РО ХАУГЕ (1945–2024)

IN MEMORIAM PROFESSOR KJETIL RÅ HAUGE (1945–2024)

На 6 януари 2024 г. ни напусна нашият уважаван колега, изтъкнатият езиковед, дългогодишен преподавател по български език в Университета в Осло проф. д-р Хетил Ро Хауге. Той беше сред най-утвърдените и авторитетни чуждестранни българисти, неуморни и самоотвержени изследователи на лексикалната и граматичната система на съвременния български език.

Хетил Ро Хауге е роден на 9 юли 1945 г. в Лердал, област Согн от Фьоране, Западна Норвегия. Учи в Университета в Осло с първа специалност руски език, като изучава български като втори славянски език. През 1967 г. той за пръв път посещава България в рамките на договора за културен обмен между Норвегия и България и оттогава завинаги свързва своята научна и изследователска работа с българския език, литература и култура.

През 1974 г. Хетил Ро Хауге защитава дисертация на тема „Словоред на предикативните клитики в българския език“ и получава научната степен *Candidatus philologiae* (доктор по филология) от Университета в Осло. Преподавателската дейност на Хетил Ро Хауге е свързана изцяло с Университета в Осло. От 1994 г. той работи в Катедрата по литература, ареални изследвания и европейски езици. Чете лекционни курсове по български език, по общо и сравнително славянско и балканско езикознание, култура и история. Той води и курсовете по практически български език, за които подготвя редица учебни помагала, система от онлайн упражнения, електронни двуезични речници за целите на преподаването на български език като чужд. Задълбочените му наблюдения върху особеностите на съвременния български език са обобщени в „Кратка граматика на съвременния български език“ (*A Short Grammar of Contemporary Bulgarian*. Slavica Publishers, 1999). Хетил Ро Хауге е съавтор и на „Разговорен български. Пълен курс за начинаещи“ (*Colloquial Bulgarian. The Complete Course for Beginners*. Routledge, 2006).

Научните интереси на Хетил Ро Хауге бяха свързани с българистиката, балканистиката, сравнителното езиковедие, прагматиката, транслатологията, компютърната лингвистика. Той е автор на над 100 публикации – монографии, учебници, студии и статии по въпросите на българската лексикология, лексикография, граматика и прагматика, на езиковите контакти, теорията и практиката на превода, компютърната и корпусната лингвистика. Това, което отличаваше работата на Хетил Ро Хауге, освен съвременните форми за събиране и представяне на материала, беше широтата на теоретичните парадигми, в които представяше наблюденията си, явленията в българския език в контекста на балканските, южнославянските, общославянските и типологичните езикови модели. Езиковите контакти, заемането на лексикални елементи и лексикографското им описание също бяха сред основните теми в научното творчество на Хетил Ро Хауге. Той е съавтор на „Речник на турцизмите в българския език“ (A Dictionary of Turkisms in Bulgarian. Novus Forlag /The Institute for Comparative Research in Human Culture, 2002). Публикувал е редица статии, в които анализира резултатите от процесите на заемане между балканските езици; симетрията и асиметрията при превод между езици в условия на интензивни контакти.

Хетил Ро Хауге беше активен участник в проекти за събиране на езикови корпуси, като корпуса на българската разговорна реч, създаден в рамките на инициативата BgSpeech, и паралелния корпус RuN(-Euro). На неговата пионерска работа дължим първите електронни ресурси за българския език чрез публикуването през 1997 г. на две бази данни за българската разговорна реч.

Освен уважаван и ценен изследовател на българския език, Хетил Ро Хауге беше и популяризатор на българската литература и култура в Норвегия чрез преводите на произведенията на изтъкнати български автори на норвежки език. Той е превеждал произведения на Й. Йовков, Елин Пелин, Св. Минков, Ем. Станев, Г. Караславов, К. Калчев, Н. Хайтов, Ив. Петров, Й. Радичков, Д. Фучеджиев, Д. Цончев, Г. Мишев, Д. Енев и др. Хетил Ро Хауге продължи до самата си кончина активно да подпомага работещите днес по-млади норвежки преводачи чрез консултации и съвети.

От 2002 г. до 2008 г. Хетил Ро Хауге беше вицепрезидент на Асоциацията за българистични проучвания (Bulgarian Studies Association). Той беше член на редакционната колегия на сп. „Scando-Slavica“ – реферирано международно издание в областта на славянското и балканското езиковедие, литература, история и култура, член на Международна редакционна колегия на сп. „Български език“ и на Международния редак-

ционен борд на поредицата „Проблеми на устната комуникация“. Два пъти е удостоен с наградата „Златна значка на Института за български език“ за развитие на българското езиковедие и за заслуги към дейността на Института за български език при Българската академия на науките.

Хетил Ро Хауге беше вест познавач и задълбочен изследовател на българския език. Той беше отговорен колега и надежден партньор в нашите научни проекти. Притежаваше уменията да увлича и вдъхновява, да насърчава изследователския дух и винаги беше готов да помогне, когато се нуждаехме от приятелска подкрепа. В негово лице изгубихме незаменим колега, вдъхновяващ ментор и верен приятел.

Поклон пред светлата му памет!

Йовка Тишева / Yovka Tisheva

✉ *Проф. д-р Йовка Тишева*

Катедра по български език, Факултет по славянски филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, България
tisheva@uni-sofia.bg

✉ *Prof. Yovka Tisheva, PhD*

Department of Bulgarian Language, Faculty of Slavic Studies
Sofia University St. Kliment Ohridski
15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504, Bulgaria
tisheva@uni-sofia.bg